

■ صد شغل برای کتابداران: پست‌های سازمانی نوین

در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

یزدان منصوریان

■ چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی (آی.سی.تی.) بر بازار کار کتابداری و اطلاع‌رسانی انجام شده است. این مقاله به معرفی فرصت‌های شغلی تازه‌ای در حرفه کتابداری می‌پردازد، که در آگهی‌های استخدام مرتبط به این رشته منعکس شده‌اند.

روش/رویکرد پژوهش: رویکرد پژوهش حاضر کیفی و روش آن تحلیل محتواست. در یک نمونه‌گیری هدفمند ۱۰۰ آگهی شغلی مربوط به کتابداران انتخاب و تحلیل شده‌اند. نمونه حاصل برگزیده‌ای از فرصت‌های شغلی کتابداران در دانشگاه‌ها و مراکز علمی کشورهای انگلیسی زبان است که از طریق شبکه وب قابل دسترسی بوده است.

یافته‌ها: مشاغل بررسی شده در این پژوهش به ۷ گروه تقسیم شده و نمونه‌هایی از هر گروه معرفی شده‌اند. این گروه‌ها عبارت‌اند از: پست‌های/ مشاغل حرفه‌ای سنتی و مرسوم در کتابداری (۱۶ مورد)، پست‌های جدید مرتبط با فناوری‌های نوین (۲۳ مورد)، پست‌های آموزشی (۱۳ مورد)، پست‌های پژوهشی (۸ مورد)، پست‌های ویژه کتابداری موضوعی (۲۰ مورد)، پست‌های مربوط به خدمات ویژه کتابخانه‌ها (۱۴ مورد)، و پست‌های مربوط به منابع اطلاعاتی خاص (۶ مورد).

نتیجه‌گیری: گسترش فناوری‌های نوین تأثیر مثبتی بر بازار کار کتابداری گذاشته و از این رهگذر فرصت‌های تازه‌ای در اختیار متخصصان این رشته قرار گرفته است. همچنین، دامنه مشاغلی که کتابداران در اختیار دارند، از وسعتی به مراتب بیش از گذشته برخوردار است. علاوه بر این، با معرفی پست‌های سازمانی جدید، مشاغل معمول و سنتی کتابداران از بازار کار این حرفه حذف نشده و همچنان فعالیت‌های گذشته آنان در کنار عرصه‌های جدید در جریان است.

کلیدواژه‌ها

بازار کار کتابداری، فرصت‌های شغلی، پست‌های سازمانی کتابداران، کارآفرینی در کتابداری

صد شغل برای کتابداران: پست‌های سازمانی نوین در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

یزدان منصوریان^۱

دریافت: ۱۳۹۰/۴/۹ پذیرش: ۱۳۹۰/۵/۳۰

مقدمه

یکی از نگرانی‌های دانشجویان یافتن شغل مناسب پس از فراغت از تحصیل است. موفقیت در این امر به عوامل متعددی بستگی دارد. مثلاً، تعداد و تنوع فرصت‌های شغلی موجود، رونق اقتصادی جامعه، تعداد دانش‌آموختگان جویای کار، نیازهای جامعه به مهارت‌های خاص، و مهارت‌های دانش‌آموختگان در پاسخگویی به نیاز بازار کار از جمله عوامل مؤثر در این زمینه است. بر این اساس، ممکن است کار یابی در یک رشته آسان و در رشته‌ای دیگر بسیار دشوار باشد. حتی ممکن است در یک شرایط زمانی و مکانی خاص اغلب دانش‌آموختگان یک رشته جذب بازار کار شوند و در یک زمان و مکان دیگر دانش‌آموختگان همان رشته مدت‌ها در جست‌وجوی کار باشند. بنابراین، مؤلفه‌های متعددی بر فرآیند کار یابی تأثیر می‌گذارند که در هر رشته با توجه به شرایط جامعه متفاوت خواهد بود.

یکی از روش‌های بررسی وضعیت بازار کار بررسی آگهی‌های استخدام و تحلیل نیازهایی است که در این آگهی‌ها منعکس شده است. بر این اساس، در مقاله حاضر با بررسی وب‌سایت‌های شغلی تخصصی و عمومی؛ عناوین پست‌های سازمانی مربوط به کتابداران مورد بررسی قرار گرفت. در همه مشاغل معرفی شده داشتن مدرک کتابداری و اطلاع‌رسانی ضروری بوده و نمونه‌ای هدفمند متشکل از صد آگهی استخدام انتخاب شد. هر چند پژوهش حاضر ادعایی بر جامعیت کامل این نمونه ندارد، شاید انتخاب تعداد کمتری از این مجموعه نیز نمی‌توانست بیانگر تنوع شغلی در این رشته باشد.

۱. استادیار کتابداری و اطلاع‌رسانی
دانشگاه تربیت معلم تهران
mansourian@tmu.ac.ir

هدف این تحقیق بررسی تأثیر فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی بر فرصت‌های شغلی کتابداران است. چرا که با تحقق این هدف می‌توان تصویری کلی از گسترش و پویایی حرفه کتابداری ترسیم کرد. چهار پرسش این پژوهش عبارت‌اند از:

۱. گسترش فناوری‌های نوین اطلاعاتی چه تأثیری بر بازار کار کتابداری در جوامع پیشرفته گذاشته است؟
۲. دامنه مشاغلی که کتابداران در ابتدای قرن ۲۱ در اختیار دارند، از چه گستردگی و وسعتی برخوردار است؟
۳. آیا با معرفی پست‌های جدید، مشاغل سنتی کتابداران در کتابخانه‌ها از بازار کار این حرفه حذف شده است؟
۴. مهم‌ترین مهارت‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان کتابداری برای جذب در بازار کار در جوامع پیشرفته کدام‌اند؟

مطالعه در خصوص وضعیت شغلی کتابداران از سابقه‌ای نسبتاً طولانی برخوردار است. جست‌وجویی ساده در منابع نشان می‌دهد تحقیقات فراوانی در این زمینه انجام شده است. اغلب این تحقیقات به یکی یا تعدادی از وجوه «مدیریت کتابخانه‌ها»، «رضایت شغلی» یا «نگرش کتابداران به این حرفه» پرداخته‌اند.

با این حال، بیشتر این تحقیقات مربوط به کتابداران شاغل است و کمتر به دانش‌آموختگان جویای کار و مهارت‌های مورد نیاز آنان توجه شده است. نکته دیگر در تحقیقات این حوزه پیوندهای بین‌رشته‌ای در این مطالعات است. مثلاً، رحیمی (۱۳۸۸)، در مطالعه‌ای میان‌رشته‌ای پلی میان حوزه مشاوره شغلی و کتابداری برقرار ساخته است و به موضوع «تحلیل رفتگی شغلی» یا «سندرم برن‌اوت»^۲ و حضور آن در حرفه کتابداری پرداخته است. نتایج تحقیق وی نشان داد یکنواختی کار، به‌ویژه در کتابخانه‌های کوچک، عدم توجه به خلاقیت و نوآوری در فرآیندهای شغلی، و مدیریت غیرمشارکتی از جمله عواملی است که در بروز فرسودگی شغلی مؤثرند. همچنین رحیمی (۱۳۸۸)، در مطالعه خود دریافت که دانش‌آموختگان این رشته پس از فراغت از تحصیل با انگیزه فراوانی جذب بازار کار می‌شوند؛ اما عدم همخوانی شرایط کتابخانه‌ها با آنچه در دوران تحصیل خود آموخته‌اند، به تدریج انگیزه آنان را کاهش می‌دهد. حرّی و قاضی میرسعید (۱۳۸۶)، با هدف بررسی تأثیر عوامل درونی بر نگرش کتابداران پزشکی نسبت به جایگاه این حرفه در آینده، به مطالعه نظرات ۱۰۰۱ نفر از کتابداران شاغل در حوزه پزشکی پرداختند. آنان دریافتند که بسیاری از کارکنان کتابخانه‌ها تحصیلات غیرکتابداری دارند، به طوری که در نمونه مورد بررسی فقط حدود نیمی از آنان دارای مدرک کتابداری بوده‌اند. کهن (۱۳۸۴)، نیز به مطالعه رضایت شغلی کتابداران پرداخته و نتایج تحقیق

2. Burnout Syndrome

وی نشان داد که رابطه معنی‌داری بین رضایت شغلی آنان با رشته تحصیلی وجود دارد. به این ترتیب که کتابداران شاغل با مدرک دانشگاهی کتابداری از رضایت شغلی بالاتری برخوردارند. این در حالی است که یافته‌های همان پژوهش رابطه معنی‌داری بین متغیرهایی مثل جنسیت، درجه تحصیلی، سابقه کار، نوع استخدام، و حتی نوع کار نشان نداد. بنابراین، می‌توان گفت دانش‌آموختگان کتابداری از کارکنان غیر کتابدار در کتابخانه‌ها خوشنودترند و انگیزه بیشتری برای تلاش دارند. در تحقیق دیگری، خورشید (۲۰۰۳)، با بررسی ۱۵۱ آگهی استخدام کتابدار به مطالعه تأثیر فناوری اطلاعات بر شرایط شغلی فهرست‌نویسان پرداخت. وی دریافت که پیشرفت در فناوری نه تنها بر عناوین شغلی فهرست‌نویسان تأثیر گذاشته است، بلکه مهارت‌هایی را که آنان برای انجام وظایف خود نیاز دارند متفاوت از گذشته ساخته است. در منابع انگلیسی نیز گزارش‌هایی از مطالعات مربوط به مهارت‌های شغلی کتابداران و نیازهای نوین دانش‌آموختگان این رشته برای موفقیت در کارهایی دیده می‌شود. در یکی از جدیدترین تحقیقات، پارتریج^۳ و همکارانش (۲۰۱۰)، در یک مطالعه کیفی به بررسی دیدگاه‌های ۷۶ نفر از کتابداران استرالیایی در خصوص مهارت‌های مورد نیاز کتابداران در عصر حاضر پرداختند. آنان دریافتند که از نگاه کتابداران، پدیده‌ای که امروزه از آن به‌عنوان «کتابدار ۲» یاد می‌شود، مفهوم نوظهوری نیست؛ چرا که کتابدار ۲ فردا، در واقع همان کتابدار موفق امروز است که وظایفش را به‌خوبی انجام می‌دهد. همچنین، آنان دریافتند که کتابداران برای همگامی با تحولات دنیای فناوری نه تنها باید خود را به دانش فنی رایانه مجهز سازند، بلکه باید دیدگاه‌ها و نگرش‌های خود را در مورد ارائه خدمات کتابخانه و نیازهای کاربران متحول سازند. در پژوهشی دیگر، کوشا و عبدلی (۲۰۰۸)، با بررسی برنامه درسی ۳۰ گروه آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی در ۱۲ کشور و مقایسه محتوای این برنامه با ۲۰۰ آگهی شغلی دریافتند که ۷۰ درصد تطابق بین نیازهای بازار کار و محتوای برنامه درسی وجود دارد و ۳۰ درصد عدم تطابق دیده می‌شود. آنها بر برخی محدودیت‌های این مقایسه که به‌صورت کاملاً کمی انجام شده تأکید کرده و خواستار انجام بررسی‌های مشابه با رویکرد کیفی شده‌اند که مقاله حاضر با اتخاذ رویکرد کیفی سعی می‌کند به برخی پرسش‌ها در این زمینه پاسخ گوید.

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر تحلیل محتوای کیفی است، که در آن نمونه‌ای متشکل از ۱۰۰ آگهی استخدام کتابدار در کشورهای انگلیسی زبان در سال ۲۰۱۰ مورد بررسی قرار گرفته است. نمونه‌گیری به روش «هدفمند» انجام شده است. در این روش، پژوهشگر معیارهای مشخصی برای انتخاب نمونه در نظر می‌گیرد و بر اساس آن به‌گزینش موارد مناسب اقدام می‌کند.

3. Partridge

بنابراین، هر آگهی استخدامی که از طریق راهنماهای کاریابی بازیابی شده و در آن داشتن مدرک کتابداری شرط ضروری معرفی شده بود جزء نمونه مورد بررسی انتخاب گردید. البته هر عنوان شغلی فقط یکبار انتخاب شده و موارد تکراری از نمونه حذف شده است. داده‌های مورد نیاز نیز از طریق سایت‌های ویژه کاریابی به دست آمده است. برخی از این سایت‌ها عمومی بود و برخی دیگر به صورت اختصاصی فقط آگهی‌های استخدام کتابداری را پوشش می‌داد. در نهایت، ۱۱ سایت کاریابی انتخاب شد که ۱۰ مورد آنها اختصاصی کتابداری و فقط یک مورد عمومی بود. فهرست این سایت‌ها همراه با نشانی اینترنتی هر یک در جدول ۱ آمده است. برای انتخاب هر شغل در نمونه دو شرط وجود داشت. نخست آنکه شغل مورد نظر تکراری نباشد، یعنی قبلاً در نمونه موجود نباشد و دوم اینکه در آگهی استخدام داشتن مدرک کتابداری و اطلاع‌رسانی جزء شرایط ضروری استخدام باشد. انتخاب آگهی‌های استخدام به همین روند ادامه یافت تا در نهایت ۱۰۰ آگهی انتخاب گردید. از آنجا که پژوهشگر در این تحقیق قصد داشت برشی از وضعیت فعلی مشاغل موجود برای حرفه کتابداری ترسیم کند، لازم بود نمونه‌ای نسبتاً بزرگ از شغل‌های موجود انتخاب شود که به نظر می‌رسد نمونه‌ای با ۱۰۰ شغل بتواند تصویری کلی از وضع موجود در این زمینه را ترسیم کند.

ردیف	کشور	عنوان راهنمای شغلی	نشانی اینترنتی
۱	امریکا	انجمن کتابداران امریکا	http://joblist.ala.org/
		مشاغل کتابداری	http://www.lisjobs.com/
		شبکه کاریابی کتابداری	http://www.lisjobnet.com
		فهرست مشاغل کتابداری	http://www.libraryspot.com/libshelf/jobs.htm/
۲	کانادا	انجمن کتابداران کانادا	http://www.cla.ca/
		راهنمای شغلی کتابداران	http://www.jobisjob.ca/library/jobs
۳	انگلستان	انجمن کتابداران انگلستان	http://www.cilip.org.uk/jobs-careers/
		راهنمای کاریابی انگلستان	http://www.careerjet.co.uk/
۴	ایرلند	مشاغل کتابداری ایرلند	http://www.library.ie/jobs-careers/
۵	استرالیا، زلاندنو	انجمن کتابداران استرالیا	http://www.alia.org.au/employment/vacancies/
۶	آفریقای جنوبی	مشاغل کتابداری	http://www.jobisjob.co.za/

جدول ۱

عناوین و نشانی فهرست‌های مورد استفاده برای بازیابی آگهی‌های استخدام و تهیه نمونه مورد مطالعه

یافته‌های پژوهش

یافته‌ها نشان می‌دهد که امروزه تنوع پست‌های کتابداران بسیار بیشتر از گذشته است. به‌نحوی که ۱۰۰ پست سازمانی که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته، تنها بخشی از گزینه‌های موجود است و چنانچه امکانات این تحقیق اجازه می‌داد ممکن بود با ادامه این بررسی عناوین شغلی دیگری بر این فهرست افزوده شود. جدول ۲ مهم‌ترین مؤلفه‌های موجود در آگهی‌های استخدام را نشان می‌دهد. همانطور که در این جدول آمده است، برای هر پست سازمانی اطلاعات مورد نیاز متقاضیان استخدام موجود است. البته به‌دلیل تنوع ساختار فهرست‌های مورد بررسی هیچ‌یک از آنها تمام مؤلفه‌هایی که در این جدول آمده را به‌طور کامل دربر نمی‌گرفت. به بیان دیگر، جدول ذیل حاصل ادغام نمونه آگهی‌های مورد بررسی است که در آن ۱۵ مؤلفه وجود دارد. مهم‌ترین مهارت‌هایی که در این آگهی‌ها به آنها اشاره شده عبارت‌اند از: دانش تخصصی کتابداری، مهارت‌های رایانه‌ای عمومی و تخصصی، تسلط بر حداقل یک زبان خارجی، آشنایی با منابع مرجع، توانایی کار گروهی، برخورداری از روحیه همکاری، توانایی در برقراری ارتباطات کلامی و نوشتاری (روابط عمومی قوی)، توانایی در مطالعه مستقل، آمادگی برای توسعه دانش شخصی، نظم و انعطاف‌پذیری.

ردیف	مؤلفه‌های متداول در آگهی	مؤلفه‌های آگهی به زبان اصلی
۱	عنوان شغل/پست سازمانی	Job's Title/Position
۲	توصیف شغل/پست سازمانی	Position Description/ Summary
۳	ویژگی‌های سازمان/استخدامی	Organization Overview
۴	شرایط و مهارت‌های ضروری	Required Qualifications/Skills
۵	شرایط و مهارت‌های مطلوب احراز پست	Desired Qualifications/Skills
۶	شرح وظایف اصلی	Primary Responsibilities/Duties
۷	مدیر مسئول/ کارکنان تحت امر	Reports To/Directly Supervises
۸	نوع استخدام (تمام وقت/نیمه وقت، دائمی/ موقتی، هیئت‌علمی/کارمندی)	Statues (Full time/Part time, Permanent/Temporary, Faculty/Cleric)
۹	ویژگی‌های محیط کار	Work Environment
۱۰	حقوق و مزایا	Salary and Benefits
۱۱	تاریخ اعلان آگهی	Posted Date
۱۲	آخرین تاریخ ارسال درخواست	Application Deadline
۱۳	فرآیند استخدام	Application Procedure
۱۴	محل کار و تاریخ شروع به کار	Location/Start from
۱۵	کسب اطلاعات بیشتر/ملاحظات	Further Details/Notice

جدول ۲

نمونه مؤلفه‌های اصلی معمول
در آگهی استخدام کتابداران

پس از استخراج داده‌ها، پژوهشگر، با رویکردی استقرایی و کیفی به تحلیل محتوای موارد بازاریابی شده پرداخت. حاصل این تحلیل، دسته‌بندی اطلاعات به ۷ دسته است. در هر دسته عنوان‌های شغلی مرتبط با آن معرفی شده است:

۱. پست‌های حرفه‌ای و فنی معمول و مرسوم کتابداری.....(۱۶ مورد)
۲. پست‌های جدید مرتبط با فناوری‌های نوین اطلاعاتی.....(۲۳ مورد)
۳. پست‌های آموزشی کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی.....(۱۳ مورد)
۴. پست‌های پژوهشی کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی.....(۸ مورد)
۵. پست‌های ویژه کتابداری موضوعی و تخصصی.....(۲۰ مورد)
۶. پست‌های مربوط به خدمات ویژه کتابخانه‌ها.....(۱۴ مورد)
۷. پست‌های مربوط به منابع اطلاعاتی خاص.....(۶ مورد)

پست‌های حرفه‌ای و فنی معمول و مرسوم کتابداری

بسیاری از فرصت‌های شغلی مربوط به همان مشاغلی است که سال‌هاست، و شاید بهتر است بگوییم قرن‌هاست، کتابداران انجام می‌دهند. پست‌هایی نظیر کتابدار بخش امانت، کتابدار مرجع، فهرست‌نویس، و موارد مشابه. هنوز بخش عمده‌ای از آگهی‌های استخدام فراخوانی برای جذب نیروهای متخصص در این زمینه‌هاست. مثلاً در این بررسی ده‌ها نمونه آگهی استخدام با عنوان «کتابدار» یافت شد که برای استخدام در کتابخانه‌های عمومی و آموزشی استفاده می‌شود. بنابراین، معرفی پست‌های جدید به معنی حذف پست‌های سنتی از کتابخانه‌ها نبوده است. با وجود تحولات موجود، هنوز کتابخانه‌ها به کتابدارانی نیاز دارند که در مشاغل سنتی این رشته به فعالیت بپردازند. البته در بسیاری از موارد با وجود حفظ عنوان‌های قدیمی، استفاده از ابزار نوین جزء مهارت‌های مورد نیاز است. مثلاً، کتابدار مرجعی که امروز با همین عنوان استخدام می‌شود، در ارائه خدمات مرجع از تمام ابزارهای نوین بهره می‌گیرد و باید مهارت کافی در این زمینه داشته باشد.

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان پست به زبان اصلی	مهمترین وظایف اصلی
۱	کتابدار بخش مجموعه‌سازی	Acquisitions Librarian	شناسایی، گزینش و سفارش منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی
۲	کمک کتابدار بخش گردش مواد	Assistant Circulation Librarian	خدمات رسانی در بخش امانت و کمک در خدمات کاربران
۳	معاون کتابخانه	Assistant Library Manager	همکاری مستقیم با مدیر کتابخانه و مشارکت در امور مختلف
۴	کتابدار منابع دیداری-شنیداری	Audio-Visual Librarian	مشارکت در سازماندهی و ارائه خدمات منابع دیداری شنیداری

جدول ۳

پست‌های حرفه‌ای سنتی و مرسوم کتابداری در نمونه مورد بررسی

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان پست به زبان اصلی	مهمترین وظایف اصلی
۵	فهرست‌سوس	Cataloguing Librarian/ Cataloguer	سازماندهی منابع (فهرست‌نویسی و رده‌بندی) کتاب‌ها و پیاپی‌ها
۶	کتابدار کتابخانه‌های کودکان	Children Librarian	مدیریت کتابخانه‌های کودکان و ارائه خدمات به این گروه
۷	سرپرست خدمات مجموعه‌سازی	Collection Services Supervisor	سازماندهی و هدایت بخش مجموعه‌سازی و سفارش مواد
۸	مدیر توسعه کتابخانه	Associate Director of Library Development	برنامه‌ریزی و سازماندهی امور گسترش خدمات و کتابخانه
۹	مدیر خدمات اطلاع‌رسانی	Director of Library and Information Services	مدیریت خدمات عمومی و اطلاع‌رسانی در انواع کتابخانه‌ها
۱۰	نمایه‌ساز	Indexer	انجام امور معمول و مرسوم در بخش نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی
۱۱	متخصص اطلاع‌رسانی	Information Specialist	ارائه خدمات معمول اطلاع‌رسانی (چاپی و رایانه‌ای)
۱۲	مدیر کتابخانه	Library Manager	مدیریت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی کوچک و بزرگ
۱۳	مدیر سازماندهی، مجموعه‌سازی	Manager of Cataloging and Acquisitions	مدیریت بخش‌های فهرست‌نویسی، رده‌بندی و مجموعه‌سازی
۱۴	مدیر خدمات عمومی	Public Services Manager	مدیریت خدمات عمومی در کتابخانه‌های متوسط و بزرگ
۱۵	کتابدار مرجع	Reference Librarian	مدیریت بخش مرجع کتابخانه و ارائه انواع خدمات
۱۶	کمک کتابدار	Service Assistant Librarian	کمک به کتابداران در کتابخانه‌های بزرگ

ادامه جدول ۳

پست‌های حرفه‌ای سنتی
و مرسوم کتابداری
در نمونه مورد بررسی

پست‌های جدید و مرتبط با فناوری‌های نوین

در کنار مشاغل مرسوم کتابداران، پست‌های تازه‌ای در کتابخانه‌ها تعریف شده که یا شکل مدرنی از همان مشاغل قبلی با ویژگی‌های تازه‌اند و یا به‌طور کلی پست‌های جدیدی به‌شمار می‌آیند. نمونه‌هایی از آنها در جدول ۴ آمده است.

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان به زبان اصلی	وظایف اصلی
۱	کتابدار خدمات دسترسی	Access Services Librarian	کمک به کاربران در جستجو و دسترسی به منابع الکترونیکی
۲	معاون منابع الکترونیکی	Assistant Director for E-Resources	کمک به مدیر کتابخانه در مدیریت پایگاه‌ها و بانک‌های
۳	کتابدار خدمات الکترونیکی	Assistant Librarian E-services	کمک در فرآیند ارائه کلیه خدمات الکترونیکی کتابخانه
۴	متخصص پایگاه‌های اطلاعاتی	Database Specialist	مسئول سازماندهی، نگهداری، و توسعه پایگاه‌های اطلاعاتی
۵	کتابدار منابع دیجیتال	Digital Applications Librarian	مدیریت منابع الکترونیکی در کتابخانه‌های تخصصی و دانشگاهی
۶	آرشیویست منابع دیجیتال	Digital Resources Archivist	آرشیو منابع الکترونیکی و مدیریت پروژه‌های آرشیو وب

جدول ۴

پست‌های مرتبط با فناوری‌های
نوین اطلاعاتی و ارتباطی

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان به زبان اصلی	وظایف اصلی
۷	کتابدار سرمایه‌های دیجیتال	Digital Asset Librarian	سازماندهی و هدایت امور مربوط به منابع الکترونیکی
۸	کتابدار تصاویر دیجیتال	Digital Imaging Librarian	مدیریت و توسعه پایگاه‌های تصاویر دیجیتال
۹	کتابدار واسپاری دیجیتال	Digital Repository Services Librarian	سازماندهی و هدایت امور مربوط به واسپاری‌های الکترونیکی
۱۰	مدیریت مجموعه‌های دیجیتالی	Electronic Collection Management	مدیریت پایگاه‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های دانشگاهی
۱۱	کتابدار منابع الکترونیکی	Electronic Resources Librarian	شناسایی، خرید، و تمدید اشتراک پایگاه‌های مجلات الکترونیکی
۱۲	کتابدار پیاپی‌های الکترونیکی	Electronic Serials Librarian	مدیریت تمام امور مربوط به نشر به‌های ادواری دیجیتال
۱۳	کتابدار فناوری‌های نوظهور	Emerging Technologies Librarian	تحقیق برای به‌کارگیری ابزارهای نوین در کتابخانه
۱۴	مدیر برنامه‌های دیجیتال	Head of Digital Programs	مدیریت پروژه در کتابخانه نظیر توسعه فهرست‌های وبی
۱۵	معمار اطلاعات	Information Architect	گردآوری و سازماندهی منابع مرتبط برای تأمین هدفی خاص
۱۶	متخصص اطلاع‌رسانی برای کتابخانه‌های تخصصی	Information Specialist for Technical Library	ارائه خدمات ویژه اطلاع‌رسانی نظیر اشاعه‌گزینی اطلاعات
۱۷	کتابدار نظام‌های اطلاعاتی	Information Systems Librarian	مدیریت نظام‌ها و شبکه‌های رایانه‌ای در کتابخانه
۱۸	کتابدار ابر داده‌ها	Metadata Librarian	استفاده مؤثر از ابر داده‌ها در فرایند سازماندهی اطلاعات
۱۹	کتابدار منابع علمی	Scholarly Resource Librarian	کمک به اعضای هیئت علمی و کمک به آنان در فرآیند تحقیق
۲۰	کتابدار توسعه سیستم‌ها	System Development Librarian	همکاری در فرآیند توسعه سیستم‌ها
۲۱	کتابدار داده‌های فنی	Technical Data Librarian	مدیریت منابع داده‌های فنی در کتابخانه‌های تخصصی
۲۲	متخصص منابع دیداری	Visual Resources Specialist	سازماندهی و ارائه خدمات منابع دیداری
۲۳	کتابدار خدمات وبی	Web Services Librarian	مدیریت کلیه امور مربوط به وب‌سایت و سرور کتابخانه

ادامه جدول ۴

پست‌های مرتبط با فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی

پست‌های آموزشی کتابداران

کتابخانه‌ها همواره با آموزش و پژوهش در تعامل بوده‌اند. این پیوند یا در زمینه فراهم‌آوری منابع اطلاعاتی مورد نیاز حوزه آموزش است، یا کتابداران به آموزش کاربران می‌پردازند. بنابراین، بسیاری از فرصت‌های شغلی مربوط به امور آموزشی در سطوح مختلف، از پیش‌دبستانی تا تحصیلات تکمیلی، است. علاوه بر این، از نظر آموزشی می‌توان کتابخانه‌ها را به دو گروه در ارتباط با آموزش رسمی و غیررسمی تقسیم کرد. مثلاً، کتابخانه‌های مدارس در حوزه آموزش رسمی فعالیت می‌کنند. در حالی که، کتابخانه‌های عمومی در آموزش غیررسمی مشارکت دارند. مثال‌هایی در جدول ۵ آمده است.

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان پست به زبان اصلی	وظایف اصلی
۱	کتابدار دانشگاهی	Academic Librarian/ University Librarian	مشارکت در بخش‌های مختلف کتابخانه‌های دانشگاهی
۲	کتابدار کالج	College Librarian	مشارکت در امور مختلف کتابخانه‌های آموزشگاهی
۳	کتابدار سواد اطلاعاتی و طراحی آموزشی	Information Literacy and Instructional Design Librarian	مشارکت در برنامه‌های گسترش سواد اطلاعاتی و ارائه خدمات آموزشی
۴	کتابدار تکنولوژی آموزشی	Instructional Technology Librarian	استفاده از تکنولوژی آموزشی برای توسعه آموزشی
۵	کتابدار دانشجویان خارجی	International Student Library Services	کمک به دانشجویان خارجی در استفاده از منابع
۶	کتابدار در مراکز یادگیری	Learning Resources Centre Assistant	ارائه خدمات کتابخانه‌ای در مؤسسه‌های آموزشی
۷	متخصص رسانه	Media Specialist	ارائه خدمات مشاوره‌ای در زمینه استفاده از منابع
۸	کتابدار مدرسه/ دبیرستان	Middle School/High School Librarian	کار در کتابخانه‌های مدارس و دبیرستان‌ها
۹	کتابدار چندرسانه‌های آموزشی	Multimedia Instruction Librarian	متخصص در استفاده از چندرسانه‌های آموزشی
۱۰	کتابدار خدمات خواندن	Reader Services Librarian	معرفی منابع خواندنی مفید و توسعه مهارت‌های مطالعه
۱۱	کتابدار مدرسه	School Librarian	مدیریت کتابخانه‌های مدارس و توسعه فرهنگ مطالعه
۱۲	کتابدار آموزشی	Teaching librarian	کمک به فرایند یاددهی/ یادگیری
۱۳	کتابدار نوجوانان	Youth Services Librarian	متخصص ارائه خدمات کتابخانه‌ای به نوجوانان

جدول ۵

فهرست پست‌های آموزشی
در نمونه مورد بررسی

پست‌های پژوهشی کتابداران

دسترسی سریع به منابع اطلاعاتی، پیش‌نیاز موفقیت در پژوهش است. نیاز پژوهشگران به منابع جامع و روزآمد زمینه‌ساز توسعه پست‌های سازمانی پژوهش‌محور در کتابخانه‌ها شده است. کتابدارانی که در چنین پست‌هایی خدمت می‌کنند تنها عرضه‌کننده اطلاعات نیستند؛ بلکه آنان با تکیه بر دانش و مهارتی که دارند همچون مشاوران کارآمدی به محققان در ارزیابی

منابع و انتخاب بهترین گزینه‌ها کمک می‌کنند. در جدول ۶ نمونه‌هایی از این پست‌ها معرفی شده است.

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان پست به زبان اصلی	وظایف اصلی
۱	کتابدار تحقیقات بالینی	Clinical Research Librarian	فراهم‌آوری منابع لازم در تحقیقات بالینی
۲	کتابدار همکار پژوهشی	Faculty Research Service Librarian	کمک به اعضای هیئت علمی در پروژه‌های پژوهشی
۳	مدیر منابع و ارتباطات علمی	Head of Science Collections and Scholar Communication	مدیریت کتابخانه‌های پژوهشی و توسعه ارتباطات علمی
۴	مشاور مدیریت اطلاعات	Information Management Consultant	ارائه خدمات مشاوره‌ای در مدیریت اطلاعات
۵	تحلیلگر اطلاعات	Information Analyst	کمک به پژوهشگران در ارزیابی منابع اطلاعاتی
۶	کتابدار تحقیقات حقوقی	Legal Research Librarian	کمک در پژوهش‌های حقوقی و ارائه خدمات
۷	متخصص اطلاعات پژوهشی	Research Informationist	فراهم‌آوری و دسترسی به مقالات علمی و پژوهشی
۸	پژوهشیار	Research Support Librarian	ارائه خدمات اطلاعاتی پشتیبان در فرآیند پژوهش

جدول ۶

فهرست پست‌های پژوهشی کتابداران در نمونه مورد بررسی

پست‌های ویژه کتابداری موضوعی

رشته‌های علمی از چنان گستردگی برخوردارند که متخصصان یک رشته نمی‌توانند نسبت به تمام منابع موجود در رشته خود احاطه کافی داشته باشند. از سویی دیگر، گاه پرسش‌های کاربران، به‌ویژه در کتابخانه‌های پژوهشی و دانشگاهی، کاملاً تخصصی است و کتابدار فقط زمانی می‌تواند به آنها کمک کند که نسبت به آن زمینه آگاه باشد. به‌همین دلیل، در بسیاری از مراکز علمی پست‌های کتابداران موضوعی تعریف شده است. مثال‌هایی از این گروه در جدول ۷ دیده می‌شود.

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان پست به زبان اصلی	وظایف اصلی
۱	کتابدار علوم انسانی	Arts and Humanities Librarian	کمک به محققان هنرهای زیبا و علوم انسانی
۲	کتابدار زیست‌شناس	Biology Subject Librarian	کمک به محققان زیست‌شناسی و علوم زیستی
۳	کتابدار بیومدیkal	Biomedical Sciences Librarian	آشنایی با منابع زیست‌پزشکی و روشهای مؤثر بازاریابی

جدول ۷

فهرست پست‌های ویژه کتابداری موضوعی در نمونه مورد بررسی

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان پست به زبان اصلی	وظایف اصلی
۴	کتابداربازرگانی	Business Librarian	آشنا به پایگاه‌ها و منابع تجاری و بازرگانی
۵	کتابدار مرجع شیمی	Chemical Reference Librarian	آشنا به پایگاه‌ها و منابع شیمی و علوم وابسته
۶	کتابدار خدمات بهداشتی	Health Science Information Services Librarian	ارائه خدمات اطلاعاتی به متخصصان بهداشت
۷	متخصص مدیریت دانش	Knowledge Management Specialist	مشارکت مستقیم در پروژه‌های مدیریت دانش
۸	کتابدار مطالعات آمریکای لاتین	Latin American Studies Librarian	ارائه خدمات اطلاعاتی در مطالعات آمریکای لاتین
۹	کتابدار مرجع حقوق	Law Reference Librarian	ارائه خدمات اطلاعاتی به وکلا و حقوق دانان
۱۰	کتابدار علوم زیستی	Life Sciences Librarian	آشنایی به منابع و پایگاه‌های زیست‌شناسی
۱۱	کتابدار پزشکی	Medical Librarian	مشارکت در کلیه امور کتابخانه‌های پزشکی
۱۲	کتابدار علوم اجتماعی	Social Sciences Librarian	آشنا با منابع حوزه جامعه‌شناسی و رشته‌های وابسته
۱۳	کتابدار فیزیک	Physical Sciences Librarian	آشنا به منابع و پایگاه‌های مورد نیاز متخصصان فیزیک
۱۴	کتابدار مهندسی	Engineering Subject Librarian	آشنا به منابع رشته‌های مهندسی و حوزه‌های وابسته
۱۵	کتابدار کشاورزی	Agricultural Librarian	ارائه خدمات اطلاع‌رسانی به متخصصان کشاورزی
۱۶	کتابدار تاریخی و سیاسی	History and Political Science Liaison Librarian	آشنا با منابع تاریخی و سیاسی و پژوهش‌های تاریخی
۱۷	کتابدار علوم اجتماعی	Social & Behavioral Sciences Librarian	آشنایی کامل با منابع علوم اجتماعی و علوم رفتاری
۱۸	کتابدار مطالعات چین‌شناسی	Chinese Studies Librarian	مسلط به زبان چینی و منابع مورد نیاز محققان این حوزه
۱۹	کتابدار مطالعات ارتباطات	Communication Studies Librarian	سازماندهی و معرفی منابع برای علوم ارتباطات
۲۰	کتابدار مطالعات خاورمیانه	Middle Eastern/African Studies Librarian	مسلط به زبان عربی و آشنا با منابع محققان شرق‌شناس

ادامه جدول ۷

فهرست پست‌های ویژه کتابداری
موضوعی در نمونه مورد بررسی

پست‌های مربوط به خدمات ویژه کتابخانه‌ها

سودمندی هر کتابخانه بیش از آنکه به «تعداد و تنوع» منابع آن بستگی داشته باشد، به «کیفیت و دامنه» خدماتی که ارائه می‌دهد وابسته است. از نظر میزان عمومیت خدماتی که کتابخانه‌ها ارائه می‌دهند، می‌توان این خدمات را به دو دسته اصلی «خدمات معمول و مرسوم» و

«خدمات مخصوص و موردی» تقسیم کرد. در این تقسیم‌بندی، گروه نخست شامل خدماتی پایه‌ای مثل امانت کتاب و دسترسی به منابع مرجع و پیاپی است که در همه کتابخانه‌ها وجود دارد. اما نوع دوم، خدمات ویژه‌ای است که بسته به ضرورت یا نیازهای خاص کاربران فقط در برخی مراکز ارائه می‌شود. مثلاً کتابخانه‌های پژوهشی، که محققان برای انجام تحقیقات خود به آنجا مراجعه می‌کنند، نیازمند کتابدارانی است که بتوانند پاسخگوی پرسش‌های خاص کاربران باشند. بنابراین، آشنایی کتابدار با نیازهای خاص مراجعه‌کنندگان و مهارت در تأمین این نیازها اهمیت زیادی دارد. همچنین، ارائه خدمات آگاهی‌رسانی جاری و اشاعه اطلاعات گزیده از مثال‌هایی است که می‌توان برای خدمات ویژه نام برد. در کتابخانه‌های بزرگ، گاه این خدمات از چنان گستردگی برخوردار است، که برای ارائه آن، کتابخانه به نیروهای آموزش دیده در آن زمینه نیازمند است. بنابراین، مدیران این کتابخانه‌ها به تعریف ردیف‌های استخدای ویژه‌ای برای این منظور می‌پردازند. نمونه‌ای از عناوین این پست‌ها در جدول ۸ آمده است.

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان پست به زبان اصلی	وظایف اصلی
۱	کتابدار ارزیاب پروژه‌ها	Assessment Projects Librarian	ارزیابی پیشرفت پروژه‌های تحقیقاتی
۲	متخصص کپی‌رایت	Copyright Officer	ارائه خدمات مربوط به حقوق معنوی و فکری
۳	کمک کتابدار خدمات مشتریان	Customer Service Library Assistant	راهنمایی و هدایت کاربران به منابع مورد نیازشان
۴	مدیر حمایت از پژوهش	Director of Research and Learning Support	کمک به مدرسان دانشگاه در فرایند تحقیق
۵	کتابدار اشتراک منابع	Distance Learning and Resource Sharing Librarian	اشتراک منابع و همکاری‌های بین کتابخانه‌ای
۶	کتابدار خدمات تحویل مدرک	Document Delivery Services/Reserves Librarian	مدیریت فرایند تأمین مدارک چاپی و الکترونیکی
۷	فهرست‌نویس منابع جغرافیایی	Geospatial Data Cataloging Librarian	سازماندهی و ارائه خدمات منابع جغرافیایی
۸	رابط امانت بین کتابخانه‌ای	Interlibrary Loan Coordinator	مشارکت در همکاری‌های بین کتابخانه‌ای
۹	فهرست‌نویس بنیادی	Original Cataloger	فهرست‌نویسی و رده‌بندی منابع خاص
۱۰	کتابدار کمک‌رسان	Outreach Librarian	ارائه خدمات مستقیم و ویژه به کاربران
۱۱	کتابدار کتابخانه زندان	Prison Librarian	اداره کتابخانه زندان و تشویق زندانیان به مطالعه
۱۲	کوشگر در پیشینه پژوهش	Professional Literature Searcher/Librarian	جست‌وجو در منابع و بازایی مدارک مورد نیاز
۱۳	مشاور کتابخانه‌های عمومی	Public Library Consultant	کمک به تأسیس و مدیریت کتابخانه‌های عمومی
۱۴	محقق در حوزه آثار کمیاب	Rare Book Research Librarian	دست‌رسی به و استفاده از منابع کمیاب

جدول ۸

پست‌های مربوط به خدمات ویژه کتابخانه‌ها

پست‌های مربوط به منابع اطلاعاتی خاص

در کنار منابع معمول کتابخانه‌ها، منابع خاصی وجود دارند که تأمین و نگهداری آنها تمهیدات ویژه‌ای می‌طلبد. نمونه این منابع نسخ‌های خطی و منابع کمیاب است. ارائه خدمات مربوط به آنها علاوه بر مهارت‌های معمول کتابداران به تخصص ویژه‌ای نیازمند است. از سویی دیگر، این منابع در تمام کتابخانه‌ها یافت نمی‌شود و کاربران معمولی نیز متقاضی استفاده از آنها نیستند. بلکه معمولاً محققان حوزه‌هایی مثل تاریخ و ادبیات به این منابع نیاز دارند. از این رو، ویژگی‌های چنین منابعی و نیازهای کاربران آنها ضرورت تعریف پست‌های جدید را ایجاد می‌کند. نمونه‌هایی در جدول ۹ آمده است.

ردیف	عنوان پست سازمانی	عنوان پست به زبان اصلی	وظایف اصلی
۱	مدیر منابع الکترونیکی	Electronic Document Content Manager	مسئول تهیه، سازماندهی و ارائه خدمات منابع الکترونیکی
۲	کتابدار نسخ خطی	Manuscript Librarian	آشنایی با نسخه‌های خطی و ارائه خدمات به کاربران آن
۳	کتابدار مدارک پزشکی	Medical Records Librarian	تدوین و سازماندهی منابع اطلاعاتی مربوط به بیماران
۴	کتابدار موسیقی	Music Librarian/Music Subject Specialist	ارائه خدمات مربوط به منابع موسیقی و زمینه‌های وابسته
۵	فهرست‌نویس موسیقی	Music Catalogue Librarian	فهرست‌نویسی و رده‌بندی منابع موسیقی
۶	کتابدار آثار کمیاب	Rare Books and Special Collections Cataloger	ارزیابی، نگهداری، و ارائه خدمات مربوط به منابع کمیاب

جدول ۹

پست‌های مربوط به منابع اطلاعاتی خاص در نمونه مورد بررسی

بحث و نتیجه‌گیری

فرصت‌های شغلی متنوعی در اختیار دانش‌آموختگان کتابداری قرار دارد و گسترش فناوری‌های نوین نه تنها تهدیدی برای جایگاه این رشته محسوب نمی‌شود، بلکه خود فرصت‌های تازه‌ای ایجاد کرده است. پست‌های فراوانی با عناوین جدید و وظایفی متنوع تعریف شده که خود نویدبخش گسترش فرصت‌های شغلی است. البته با معرفی پست‌های جدید، مشاغل معمول کتابداران حذف نشده است؛ به طوری که هنوز آگهی‌های استخدام فراوانی برای پست کتابدار، فهرست‌نویس، نمایه‌ساز، و کتابدار مرجع دیده می‌شود. با این حال، موفقیت در بازار کار مستلزم برخورداری از مهارت‌های نوین است. مهم‌ترین مهارت‌هایی مورد نیاز دانش‌آموختگان کتابداری عبارت‌اند از: دانش تخصصی کتابداری، مهارت‌های رایانه‌ای عمومی و تخصصی، تسلط بر حداقل یک زبان خارجی، توانایی کار گروهی، برخورداری از روحیه همکاری، توانایی برقراری ارتباطات فردی، توانایی در مطالعه مستقل، آمادگی برای توسعه دانش شخصی، نظم و انعطاف‌پذیری. به سخنی دیگر، تحول در بازار

کار به معنای نیاز به مهارت‌های تازه‌ای است. مهارت‌هایی که باید دانش‌آموختگان این رشته بیاموزند. بنابراین، باید همزمان با تحول در بازار کار، برنامه‌های درسی نیز بازنگری شوند. اما نیازهای کاربران منتظر تحول در آموزش نخواهد ماند و در نتیجه آموزش این رشته است که باید خود را با تحولات هماهنگ سازد.

البته، دامنه این پژوهش فقط به آگهی‌های دسترس‌پذیر در محیط وب و به زبان انگلیسی محدود است. حال آنکه بسیاری از اطلاعات موجود در این زمینه ممکن است در منابع دیگری مثل روزنامه‌های چاپی یا خبرنامه‌ها و انتشارات دولتی منتشر شوند. بنابراین، اطلاعات خارج از این محدوده در این تحقیق بررسی نشده و در تحقیقات دیگر می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. مثلاً، جای یک تحقیق برای ارزیابی محتوای آگهی‌های شغلی کتابداری در کشورهای خارجی غیر انگلیسی زبان خالی است. مهم‌تر از آن پژوهشگران می‌توانند در تحقیقی مستقل به تحلیل کمی و کیفی بازار کار کتابداری در ایران بپردازند. ضمناً، مهم‌ترین محدودیت‌های این تحقیق می‌تواند به عدم دسترسی محقق به برخی از اطلاعات تکمیلی اشاره کرد. مثلاً در برخی از موارد اطلاعات ارائه شده در آگهی‌های استخدامی بسیار مختصر بود. بنابراین، در این موارد پژوهشگر نمی‌توانست تصویر دقیقی از پست مربوط در اختیار داشته باشد. آنچه در اینجا آمد مقدمه‌ای بر یک حوزه مطالعاتی گسترده بود که می‌تواند زمینه‌ساز انجام تحقیقات بعدی باشد. مثلاً محققان می‌توانند مهارت‌هایی را که دانشجویان این رشته در دانشگاه می‌آموزند با مهارت‌های مورد نیاز برای تصدی این پست‌ها مقایسه کنند. نتایج چنین تحقیقی نشان خواهد داد که برنامه درسی تا چه میزان با تحولات این رشته در جامعه تطابق دارد. همچنین، در پژوهشی دیگر می‌توان با بررسی روندهای جاری بر توسعه فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی زمینه‌های تازه‌ای برای کارآفرینی در حوزه کتابداری معرفی نمود. اما در پژوهش وسیع‌تری می‌توان به تحلیلی عمیق‌تر از مهارت‌های مورد نیاز در هر یک از شغل‌های معرفی شده در این تحقیق پرداخت. علاوه بر این، رویکرد تحقیق حاضر کیفی است و پژوهشگران علاقه‌مند می‌توانند در آینده برای تکمیل یافته‌های این تحقیق، با رویکردی کمی به مطالعه این آگهی‌ها بپردازند.

منابع

- حرّی، عباس؛ قاضی میرسعید، سیدجواد (۱۳۸۶). «تأثیر عوامل درونی بر نگرش کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی کشور نسبت به جایگاه آنان در آینده حرفه». *فصلنامه مدیریت سلامت*، ۱۰(۳۰): ۵۱-۵۸.
- خورشید، ظهیرالدین (۱۳۸۵). «تأثیر فناوری اطلاعات بر مقتضیات و شرایط شغلی فهرست‌نویسان». ترجمه رامین صولتی. *علوم و فناوری اطلاعات*، ۲۱(۳): ۱۲۵-۱۳۹.

رحیمی، فروغ (۱۳۸۸). «نگاهی به تحلیل رفتگی شغلی یا سندرم برن اوت و حضور آن در حرفه کتابداری». *فصلنامه کتاب*، ۲۰(۱): ۲۸۹-۳۰۲.

کهن، فرحناز (۱۳۸۴). «رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های ایران». *فصلنامه کتاب*، ۱۶(۱): ۶۳-۷۸.

Kousha, K.; Abdoli, M. (2008). "Subject analysis of online syllabuses in library and information science: Do Academic LIS Programs Match with Job Requirements". 64th IFLA conference, Quebec, Canada. Retrieved July 20, 2011, from: http://archive.ifla.org/IV/ifla74/papers/123-Kousha_Abdoli-en.pdf

Partridge, H.; Menzies, V.; Carrie Munro, J. (2010). "The contemporary librarian: Skills, knowledge and attributes required in a world of emerging technologies". *Library & Information Science Research*, 32(4): 265-